

Περιορισμένος διάλογος και πόλωση γύρω από την κάλυψη του μεταναστευτικού & ζητημάτων της ΛΟΑΤ κοινότητα στον Τύπο

Νέα έρευνα από το εργαστήριο Κοινωνικής και Γενετικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου

Καινοτόμος έρευνα του Πανεπιστημίου Κύπρου ανέλυσε το περιεχόμενο καθημερινών Ε/κ εφημερίδων μεταξύ 2011 και 2015 σε σχέση με το μεταναστευτικό και την κοινότητα ΛΟΑΤ. Η έρευνα διενεργήθηκε από το εργαστήριο Κοινωνικής και Γενετικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, υπό την εποπτεία της Επίκουρης καθηγήτριας Δρ Ειρήνης Καδιανάκη, με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Horizon 2020 (πρόγραμμα RE.CRI.RE).

Η έρευνα κατέδειξε αύξηση της κάλυψης των δύο αυτών σημαντικών κοινωνικών ζητημάτων στον Τύπο μέσα στα χρόνια, αλλά και ταυτόχρονη πόλωση στο τρόπο ανάπτυξης του δημοσίου διαλόγου γύρω από αυτά. Όπως σημειώνεται στην έρευνα, η συζήτηση μεταξύ θετικών και αρνητικών θέσεων σχετικά με ζητήματα που αναφέρονται στους μετανάστες/τριες (π.χ. παροχή βοήθειας, ένταξη) αλλά και στη ΛΟΑΤ κοινότητα (π.χ. πολιτική συμβίωση), ήταν περιορισμένη και αρκετά πολωμένη, βασισμένη σε προβολή αντιθετικών, κυρίως επιφανειακών επιχειρημάτων.

Επιπλέον, ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν και άλλα κύρια ευρήματα της έρευνας όπως η διαπίστωση εκτενούς κάλυψης του συμφώνου πολιτικής συμβίωσης, κυρίως τη χρονιά 2015, και δημιουργίας θετικού κλίματος μέσω αρθρογραφίας υπέρ της ψήφισής του από την Βουλή. Εκτενώς, δείχνει η έρευνα, καλύφθηκε και σχολιάστηκε και η λεγόμενη προσφυγική κρίση, κυρίως το έτος 2015, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να αναπαρίσταται ως «παιχτής κλειδί» και τους πρόσφυγες να σκιαγραφούνται κυρίως θετικά, ως θύματα αλλά και αρνητικά ως απειλή.

Η έρευνα επικεντρώθηκε στα άρθρα που δημοσιεύθηκαν μεταξύ Ιουλίου 2011 και Δεκεμβρίου 2015, στις εφημερίδες Χαραυγή, Φιλελεύθερος, Πολίτης και Σημερινή και που είχαν ως θέμα τη μετανάστευση (μετανάστες και πρόσφυγες) και στα άρθρα με θέμα τη ΛΟΑΤ κοινότητα. Επιλέγηκαν εφημερίδες καθημερινής κυκλοφορίας, οι οποίες καλύπτουν μεγάλο μέρος του πολιτικού φάσματος.

Τα κύρια ευρήματα της μελέτης αποτυπώνονται σε δύο εκθέσεις, οι οποίες αποτελούν από τις ελάχιστες προσπάθειες συστηματικής χαρτογράφησης και ανάλυσης του ρόλου των Μέσων στην αναπαραγωγή και κατασκευή αντιλήψεων στα ευαίσθητα αυτά κοινωνικά ζητήματα. Επιπλέον, ευρήματα της έρευνας δημοσιεύθηκαν σε επιστημονικά περιοδικά καθώς και παρουσιάστηκαν σε διεθνή συνέδρια.

Τις εκθέσεις επιμελήθηκε η επιστημονική ομάδα του Πανεπιστημίου Κύπρου, Δρ Ειρήνη Καδιανάκη, Δρ Μαρία Αβρααμίδου, Ελισάβετ Παναγιώτου, Δρ Μαρία Ιωάννου και η Μαριάννα Παγκρατίδου.

Οι δύο εκθέσεις είναι διαθέσιμες για το κοινό στο διαδίκτυο στην ιστοσελίδα <http://www.recrire.eu/documents/>. Επίσης, οι ενδιαφερόμενοι σχετικά με τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να επικοινωνήσουν με την Δρ Καδιανάκη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: kadianaki.irini@ucy.ac.cy

Η σχετική έρευνα πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος με το ακρώνυμο RE.CRI.RE και τίτλο: *Μεταξύ της κρίσης της αναπαράστασης και της αναπαράστασης της κρίσης. Πώς η κρίση άλλαξε το συμβολικό πεδίο των Ευρωπαϊκών κοινωνιών και ταυτοτήτων. Προτάσεις για τη διαμόρφωση πολιτικών*), το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω του Προγράμματος HORIZON 2020. Το Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, είναι ένας από τους εταίρους στο Ερευνητικό Πρόγραμμα RE.CRI.RE το οποίο στοχεύει στην κατανόηση της αλλαγής που έχει επιφέρει η οικονομική, πολιτική και πολιτισμική κρίση στις κοινωνικές ταυτότητες των ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Για περισσότερες πληροφορίες για το ερευνητικό πρόγραμμα RE.CRI.RE. επισκεφτείτε την ιστοσελίδα: www.recrire.eu.

Κύρια ευρήματα και συμπεράσματα

Εφημερίδες και μετανάστευση - Αριθμοί και προσφυγική κρίση

Σχετικά με το μεταναστευτικό, μελετήθηκαν 2507 άρθρα τα οποία δημοσιεύθηκαν και στις τέσσερις εφημερίδες Χαραυγή, Φιλελεύθερος, Πολίτης και Σημερινή, από τον Ιούλιο του 2011 μέχρι τον Δεκέμβριο του 2015.

Κατά τις χρονιές 2011-2014 οι δημοσιεύσεις άρθρων κινήθηκαν σε παρόμοιες τιμές με ελαφρές διακυμάνσεις. Ωστόσο, το 2015 οι δημοσιεύσεις άρθρων σχετικών της μετανάστευσης εκτοξεύθηκαν από 311 που ήταν το 2014, σε 1685 άρθρα (Πίνακας 1).

Η προσφυγική κρίση καλύφθηκε εκτενώς κυρίως το 2015 και παρατηρήθηκε αύξηση των ειδησεογραφικών άρθρων αλλά και των άρθρων γνώμης.

Ενώ για όλες τις προηγούμενες χρονιές, τα τοπικά άρθρα που αναφέρονταν σε θέματα μετανάστευσης στην ίδια την Κύπρο ξεπερνούσαν κατά πολύ

Πίνακας 1: Αριθμός άρθρων σχετικών με μετανάστευση ανά χρονιά

τα άρθρα που αναφέρονταν σε χώρες εκτός της Κύπρου (διεθνή, ευρωπαϊκά), το 2015 αυτό αντιστρέφεται και οι κύριες αναφορές στο μεταναστευτικό αφορούν τον διεθνή χώρο.

Τα άρθρα του 2015 είχαν ως κύριους πρωταγωνιστές, όχι την Κύπρο αλλά άλλες μεσογειακές χώρες όπως την Ελλάδα, την Τουρκία, χώρες της κεντρικής Ευρώπης όπως την Γερμανία και την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ευρώπη και Προσφυγικό

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλούν οι παρατηρήσεις της έρευνας γύρω από τις αντιλήψεις που εκφράστηκαν σε άρθρα γνώμης για την Ευρώπη και τον ρόλο της στη λεγόμενη προσφυγική κρίση, κυρίως στη διάρκεια του 2015.

Συγκεκριμένα, η έρευνα εντόπισε στις εφημερίδες διάχυτη κριτική απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και την οποία κατηγοριοποίησε σε τρεις δια-συνδεδεμένες, κυρίαρχες αρνητικές αναπαραστάσεις της Ευρώπης: την απάνθρωπη Ευρώπη, τη διχασμένη/πολυδιασπασμένη Ευρώπη και την Ευρώπη ως δράστη/θύτη.

Οι τρεις σχετικές αναπαραστάσεις κατασκεύασαν την Ευρώπη ως άβουλη ή και ανίκανη να αντιμετωπίσει μία κρίση την οποία η ίδια η Ευρώπη, μερικώς, δημιούργησε ή και αναπαρήγαγε.

Αυτή η κριτική προσέγγιση στον Τύπο χαρακτηριζόταν ωστόσο από μία απαισιοδοξία και δεν προσέφερε εναλλακτικές λύσεις με αποτέλεσμα στην ουσία να εξυπηρετεί την Ευρωπαϊκή τάξη πραγμάτων και τις μεταναστευτικές της πολιτικές παρά να τις αμφισβητεί.

Αντί-μεταναστευτικός και φίλο-μεταναστευτικός λόγος: επιχειρήματα και αντεπιχειρήματα

Στο πλαίσιο της έρευνας, αναλύθηκε επίσης ο λόγος που χρησιμοποιήθηκε στα άρθρα γνώμης σχετικά με το μεταναστευτικό/προσφυγικό. Τα άρθρα γνώμης τα οποία αναλύθηκαν πρόβαλαν δύο διακριτές στάσεις, τη φίλο-μεταναστευτική και την αντί-μεταναστευτική.

Τα άρθρα γνώμης υπέρ των μεταναστών αναφέρονταν κυρίως στο ανθρώπινο δράμα (π.χ. ανάγκη προστασίας αυτών που υποφέρουν), σε ανθρωπιστικούς παράγοντες (π.χ. έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα και την εξάλειψη διακρίσεων) αναδεικνύοντας για παράδειγμα τους πολιτικούς παράγοντες που ευθύνονταν για την προσφυγική κρίση και τονίζοντας παράλληλα την οικονομική και πολιτισμική συμβολή των μεταναστών και προσφύγων στην Κύπρο.

Τα επιχειρήματα κατά των μεταναστών τους παρουσίαζαν συνολικά ως απειλή. Συγκεκριμένα εστίαζαν στις αρνητικές συνέπειες της υποδοχής μεταναστών στη χώρα στον οικονομικό τομέα (π.χ. αύξηση ανεργίας, απομύζηση δημόσιων ταμείων), στην ασφάλεια των Κυπρίων (π.χ. αύξηση εγκληματικότητας) και στην αλλοίωση της εθνοπολιτισμικής ταυτότητας των Κυπρίων λόγω της ύπαρξης μεταναστών και προσφύγων στη χώρα. Εδώ, η έρευνα εντόπισε και επιχειρηματολογία ισλαμοφοβικού περιεχομένου.

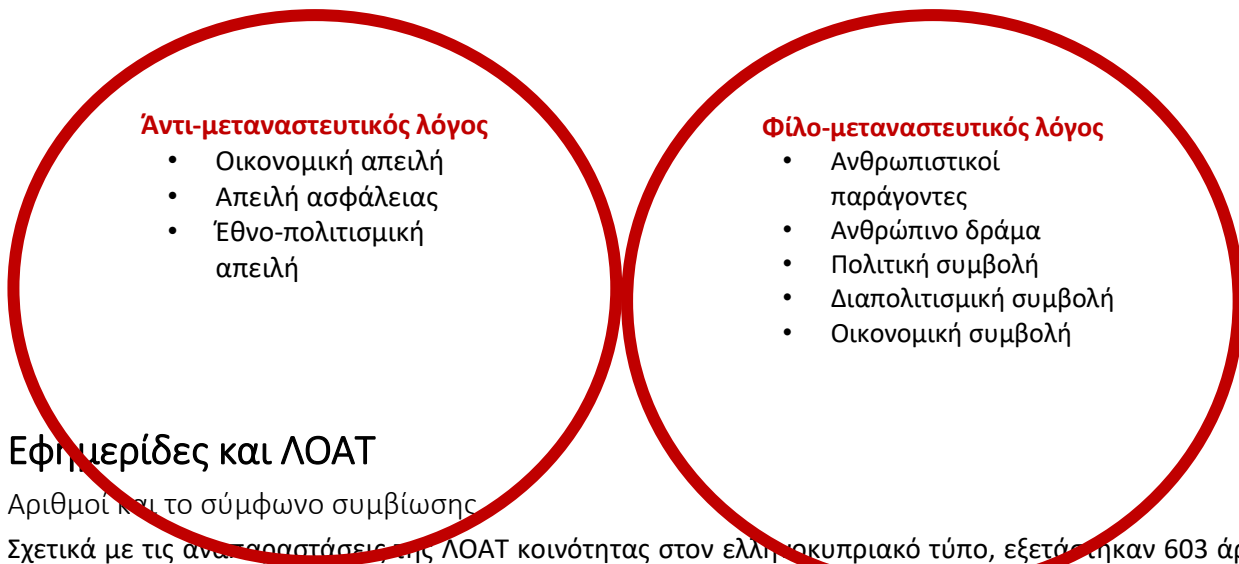
Η ανάλυση της σχέσης μεταξύ των δύο αντιθετικών στάσεων, έδειξε ότι η συζήτηση μεταξύ θετικών και αρνητικών επιχειρημάτων ήταν περιορισμένη και αρκετά πολωμένη, βασισμένη σε προβολή αντιθετικών, επιφανειακών επιχειρημάτων. Συγκεκριμένα φάνηκε ότι αυτοί που έγραφαν υπέρ των μεταναστών εστίασαν σε μεγάλο βαθμό σε στιγματισμό της άποψης ενάντια στους μετανάστες ως ρατσιστικής και όσοι έγραφαν

ενάντια, εστίασαν σε μεγάλο βαθμό στην αποποίηση του ρατσισμού από πλευράς τους με παράλληλη έκφραση δυσμενών απόψεων (π.χ. «δεν είμαι ρατσιστής, αλλά...»). Τα φιλο-μεταναστευτικά ωστόσο σε κάποιο βαθμό έφεραν τα επιχειρήματα των αντί-μεταναστευτικών και προσπαθούσαν άμεσα να τα αντικρούσουν. Για παράδειγμα, σημείωναν ότι οι μετανάστες/τριες δεν είναι βάρος στην οικονομία αλλά την στηρίζουν αφού κάνουν εργασίες τις οποίες δεν επιλέγουν οι Κύπριοι πολίτες.

Διάγραμμα 1: Επιχειρήματα αντί-μεταναστευτικού και φίλο-μεταναστευτικού λόγου στα άρθρα

Επιχειρήματα αντί-μεταναστευτικού και φίλο-μεταναστευτικού λόγου στα άρθρα

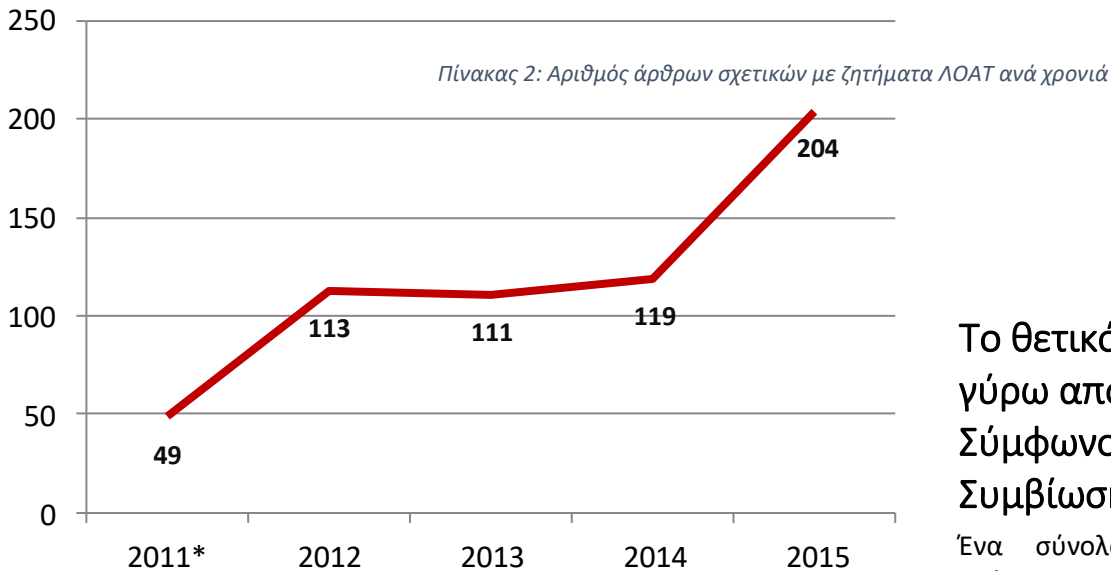
Εφημερίδες και ΛΟΑΤ

Αριθμοί και το σύμφωνο συμβίωσης

Σχετικά με τις αναπαραστάσεις της ΛΟΑΤ κοινότητας στον ελληνοκυπριακό τύπο, εξετάστηκαν 603 άρθρα τα οποία δημοσιεύθηκαν από τον Ιούλιο 2011 μέχρι τον Δεκέμβρη του 2015 στις τέσσερις εφημερίδες. Η έρευνα καταδεικνύει την αύξηση ενδιαφέροντος του Τύπου για τα θέματα της ΛΟΑΤ κοινότητας το 2014 και κυρίως το 2015. Ειδικότερα, το 2014 το ενδιαφέρον στράφηκε γύρω από το πρώτο Φεστιβάλ Υπερηφάνειας και το 2015 γύρω από το Σύμφωνο Πολιτικής Συμβίωσης. Συγκεκριμένα, ενώ το 2012 είχαν δημοσιευθεί 110 άρθρα, το 2015 τα άρθρα διπλασιάστηκαν φθάνοντας τα 225. Ένα θέμα που απασχόλησε τις εφημερίδες ιδιαίτερα οδηγώντας σε αυτή την αύξηση συγγραφής άρθρων το 2015 είναι οι συζητήσεις γύρω από το Σύμφωνο Πολιτικής Συμβίωσης (Πίνακας 2).

Αξίζει να σημειωθεί πως το ποσοστό άρθρων γνώμης ακολούθησε μια ελαφριά αυξητική πορεία ανά χρονιά, η οποία έγινε πιο έντονη το 2015. Συγκεκριμένα, τα άρθρα γνώμης από 26.4% που ήταν το 2012, το 2015 αποτελούσαν το 44.4%, γεγονός που υποδεικνύει το ενδιαφέρον που υπήρξε γύρω από το Σύμφωνο Πολιτικής Συμβίωσης, όχι μόνο από σταθερούς δημοσιογράφους αλλά και από δημόσια και πολιτικά πρόσωπα, ακτιβιστές, και αναγνώστες.

Η ποσοτική μελέτη εστίασε ακόμα στον λόγο συγγραφής των άρθρων, δηλαδή πιθανά γεγονότα τα οποία παρακινούσαν τους συγγραφείς να γράψουν γύρω από ζητήματα της κοινότητας ΛΟΑΤ. Ειδικότερα, έδειξε ότι το 26% των άρθρων κινητοποιήθηκε από διάφορες πολιτικές οι οποίες βρίσκονταν σε εξέλιξη και κυρίως από την πολιτική του Συμφώνου Πολιτικής Συμβίωσης, το 10.3% από δηλώσεις πολιτικών προσώπων, το 11.3% από δηλώσεις θρησκευτικών ηγετών και αντιπροσώπων της εκκλησίας και ένα 10.12% από δραστηριότητες οργανωμένες από ή για την ΛΟΑΤ κοινότητα.

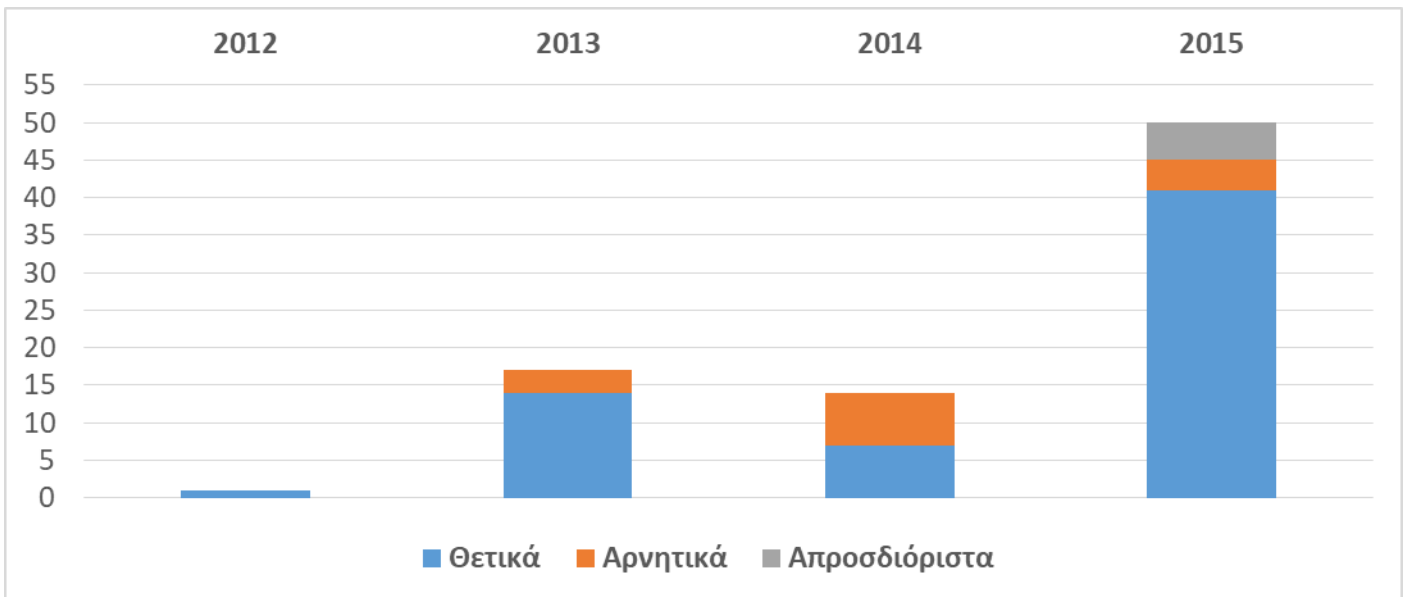
Το θετικό κλίμα γύρω από το Σύμφωνο Πολιτικής Συμβίωσης

Ένα σύνολο 82 άρθρων γνώμης και στις τέσσερις

εφημερίδες από το 2012 μέχρι και το 2015 αναφέρονταν στο Σύμφωνο Πολιτικής Συμβίωσης. Από αυτά, η συντριπτική πλειοψηφία, πέραν του 70% λάμβαναν θετική στάση απέναντι στο σύμφωνο καλώντας την βουλή να προχωρήσει στην ψήφισή του (Πίνακας 3).

Η ανάλυση εστίασε στην κατανόηση του περιεχομένου των άρθρων που τάχθηκαν υπέρ και κατά του Συμφώνου Πολιτικής Συμβίωσης και έδειξε ότι η συζήτηση έκανε επίκληση σε τρεις κεντρικές θεματικές πτυχές: τα δικαιώματα, την ηθική και την κοινωνική πρόοδο. Συγκεκριμένα, σε ότι αφορά την επίκληση στα δικαιώματα, οι αρθρογράφοι που τάχθηκαν υπέρ του συμφώνου, το παρουσίασαν ως μία αποκατάσταση αδικίας ενάντια στην ΛΟΑΤ κοινότητα, μία έκφανση δημοκρατικότητας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από την άλλη, αρθρογράφοι που τάχθηκαν ενάντια στο σύμφωνο, παρουσίασαν τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτό ως επιπλέον των δικαιωμάτων των μη-ΛΟΑΤ ατόμων και κατ' επέκταση ως καταπάτηση των δικαιωμάτων της πλειοψηφίας.

Σε ότι αφορά την επίκληση στην ηθικότητα, οι αρθρογράφοι που τάχθηκαν υπέρ του συμφώνου, εστίασαν στον σεβασμό της προσωπικής επιλογής και του ελεύθερου αυτο-προσδιορισμού της ΛΟΑΤ κοινότητας. Από την άλλη, αρθρογράφοι που τάχθηκαν ενάντια παρουσίασαν την ΛΟΑΤ κοινότητα ως ανήθικη και προκλητική. Τέλος, σε ότι αφορά την κοινωνική πρόοδο, αρθρογράφοι που τάχθηκαν υπέρ του συμφώνου, μίλησαν για το σύμφωνο ως ένδειξη ενός αναγκαίου εκσυγχρονισμού και εξευρωπαϊσμού της κοινωνίας, η οποία χαρακτηρίζεται από οπισθοδρομικότητα και σκοταδισμό. Εκ διαμέτρου αντίθετες ήταν οι απόψεις ενάντια στο σύμφωνο, όπου επικαλέστηκαν ένα ένδοξο ιστορικό παρελθόν για να μιλήσουν για την ανάγκη να επιστρέψουμε σε αξίες ανώτερες, τόσο εθνικές όσο και θρησκευτικές που απειλούνται λόγω της κατοχύρωσης δικαιωμάτων πολιτικής συμβίωσης στη ΛΟΑΤ κοινότητα.

Πίνακας 3: Θετικά & αρνητικά άρθρα ως προς το Σύμφωνο Πολιτικής Συμβίωσης ανά χρονιά

Ημερίδα: Αναπαραστάσεις διαφορετικότητας στον Ε/κ Τύπο

Οι εκθέσεις και τα κύρια αποτελέσματα της νέας έρευνας παρουσιάστηκαν σε πρόσφατη ημερίδα του Εργαστηρίου Γενετικής και Κοινωνικής Ψυχολογίας του Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, την Πέμπτη 19 Απριλίου 2018, στη διάρκεια της οποίας δόθηκαν στη δημοσιότητα και οι δύο αντίστοιχες εκθέσεις αποτελεσμάτων.

Το κοινό παρακολούθησε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τα ευρήματα της έρευνας σε σχέση με το περιεχόμενο καθημερινών εφημερίδων γύρω από ζητήματα μετανάστευσης και της ΛΟΑΤ κοινότητας. Αφορμώμενοι από την έρευνα, οι περισσότεροι ομιλητές και ομιλήτριες διατύπωσαν την άποψη ότι ο Τύπος μπορεί να βελτιωθεί στον τρόπο που καλύπτει τόσο ζητήματα μετανάστευσης όσο και ΛΟΑΤ ενώ σημειώθηκε και η ανάγκη για συνέχιση της έρευνας τόσο στις ίδιες τις εφημερίδες όσο και στην Τηλεόραση, το ραδιόφωνο αλλά και στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης.

Την εκδήλωση στήριξαν δημοσιογράφοι, πολιτικοί και εκπρόσωποι ΜΚΟ. Συγκεκριμένα, γύρω από το μεταναστευτικό/προσφυγικό ζήτημα αναφέρθηκαν με τοποθετήσεις τους η Αιμιλία Στροβολίδου, Λειτουργός Ενημέρωσης Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες Κύπρου (UNHCR), ο Ανδρέας Ριρής, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ένωσης Συντακτών Κύπρου, η Κάτια Σάββα, Κοινοβουλευτική Συντάκτρια της εφημερίδας Πολίτης και ο Νίκος Τριμικλιιώτης, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας. Την παρουσίαση των ευρημάτων γύρω από τη ΛΟΑΤ κοινότητα στήριξαν με παρεμβάσεις τους η Ελένη Μαύρου, μέλος της Βουλής των Αντιπροσώπων Κύπρου και Διευθύντρια Ομίλου Επικοινωνίας «Διάλογος», ο Γιώργος Πήττας, Επικοινωνιολόγος και αρθρογράφος και ο Στέφανος Ιωάννου Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου ACCEPT-LGBT Cyprus και συντονιστής του ομίλου ΛΟΑΤ και φίλων του Πανεπιστημίου Κύπρου. Τη συζήτηση συντόνισαν οι καθηγητές του Πανεπιστημίου Κύπρου, Χάρης Ψάλτης και Ζέλια Γρηγορίου.

Τέλος Ανακοίνωσης